

Tips in omgaan met kinderen uit verschillende culturen

Als Rotterdammer met een dubbele nationaliteit ben ik mijn hele leven opgegroeid in een multiculturele samenleving. Mijn primair onderwijs- en voortgezet onderwijs school waren gemixt met allerlei verschillende culturen. Op dit moment ben ik ook werkzaam op scholen met leerlingen van verschillende culturen. Veel tips die in dit artikel terugkomen kun je ook gemakkelijk gebruiken bij kinderen van de Nederlandse cultuur. Er zijn hele kleine verschillen. Mijn benadering hierop is slechts een benaderingswijze, je kunt van mening verschillen. Ik hoop dat mensen hun voordeel kunnen doen met de hierna beschreven tips en overwegingen.

Door: Mohamed Benziane

Kinderen van een multiculturele afkomst hebben dezelfde menselijke behoeftes als de kinderen van de Nederlandse cultuur. Zo hebben zij ook behoefte aan veiligheid, aandacht, liefde enzovoort. Het verschil zit dus niet in de aard van de behoefte, maar in de manier waarop je aan de behoefte van een kind met een multiculturele achtergrond tegemoet kunt komen. Het is dus een zoektocht naar de juiste sleutel. Het eerste wat je als leerkracht wilt bereiken is het openen van de poort, oftewel het bereiken van de leerling. Ervoor zorgen dat de leerling naar jou luistert en wat van jou wil aannemen, zodat je een grotere kans hebt om invloed te hebben op de leerling. Hieronder volgt een aantal manieren waarop ikzelf tracht om de poorten te openen en de kans op meer invloed op de leerling te vergroten.

Kennis over culturen

Een leraar die langer dan veertig jaar werkzaam is op een multiculturele basisschool gaf aan dat hij jaarlijks een reis maakt naar een ver land. Met als hoofddoel, meer te weten te komen over de normen, waarden en gewoontes van deze cultuur, welke vaak de achtergrondculturen zijn van de leerlingen bij hem op school. Nu is het niet zo dat elke leerkracht die lesgeeft op een multiculturele school een verre reis moet maken. Het is echter wel goed om wat af te weten van de verschillende culturen. Zo is het gemakkelijker om affiniteit te kweken tussen de docent en de leerlingen en kan

de eventuele barrière wat gedicht worden. Zo vinden leerlingen het heel fijn als je ze bijvoorbeeld feliciteert met hun feestdagen, zoals het Suikerfeest voor de Moslims of Diwali voor de Hindoestanen. Als je ook nog eens wat af weet van deze feesten, dan scoor je extra punten bij leerlingen. Je kan bijvoorbeeld een kort gesprek hierover voeren met hen, met als oogpunt het versterken van de onderlinge band. Je laat de leerlingen dus zien dat je hun afkomst kent en respecteert en dat kan een gevoel van acceptatie geven. Het begrijpen van het andere referentiekader kan veel ellende en ergernis voorkomen. Zo kan het zijn dat een leerling iets verkeerd heeft gedaan en als gevolg daarvan erop wordt aangesproken. Waarbij de leerling tijdens het gesprek naar de grond kijkt. Binnen de Nederlandse cultuur kan dat geïnterpreteerd worden als respectloos, terwijl de leerling vanuit zijn referentiekader zijn onderdanigheid daarmee kan tonen. Een ander voorbeeld is het stoeien. Soms willen jongens en meisjes, vooral bij de oudere groepen, niet meer met elkaar stoeien/judo-en. Dat kan door een leerkracht die weinig afweet van de verschillende culturen gezien worden als seksisme. Terwijl het binnen sommige culturen niet gebruikelijk is dat mannen en vrouwen lichamelijk contact met elkaar hebben (vaak uit respect volgens bepaalde geloofsovertuigingen) en dat het daardoor een wereld van verschil voor de leerlingen is om op school te stoeien met het andere geslacht. Kleding tijdens de les bewegingsonderwijs kan ook een gevoelige factor zijn. Zo had ik een collega die vond dat kinderen korte kleding moesten dragen uit veiligheid, maar ook omdat lange kleding volgens hem passiviteit uitstraalt. Kinderen kunnen echter om geheel andere redenen (geloofsovertuiging of schaamte) geen korte kleding willen dragen. Daarom is het dus belangrijk om de leerling te begrijpen.

In alle bovenstaande gevallen voer ik eerst een gesprek met de desbetreffende leerling en stel ik de vraag waarom ze iets niet willen, voordat ik mijn eigen conclusies trek. Dit is bij alle kinderen het geval, maar bij kinderen van andere culturen is dit nog meer het geval, omdat er zoveel verschillen zijn. Hetzelfde geldt voor gedrag. Als ik gedrag zie dat in mijn ogen afwijkend is, dan stel ik de leerling eerst de vraag; wat vind jij van het gedrag en waarom vind je dat? Waarna er dus wordt gezocht naar een creatieve oplossing. Zoals kleding die het lichaam bedekt en tegelijkertijd niet onveilig is.

Communiceren

Je zult versteld staan wanneer je ziet wat voor impact een kort individueel gesprek op een leerling kan hebben. Met deze individuele gesprekken leer je het kind ook beter kennen en krijg je wat meer zicht op zijn referentiekader. Zo begrijp je sneller waarom

Contact:

m.benziane@hotmail.nl

Deze docent begrijpt het wel...

een leerling bepaald gedrag vertoont en wat de gevoelige plekken van de leerling zijn. Daar kun je dan gebruik van maken (zoals de behoefte naar een hoge status binnen de groep, waar ik later in dit artikel op terugkom). Zo doe ik altijd aan het begin van het schooljaar een klassikaal spel dat zelfstandig gespeeld kan worden en roep ik alle leerlingen één voor één bij me om een gesprek met ze te voeren. In dit gesprek heb ik het vaak over de zomervakantie en dan gaat het gesprek al gauw over het land van de ouders of een ander onderwerp dat het kind prikkelt. Daarna gaat het gesprek vloeiend over in andere gespreks-onderwerpen, zoals het douchen na de les of andere onderwerpen die gevoelig kunnen liggen bij leerlingen. Dan is het als leerkracht vooral belangrijk om te luisteren met een open houding, ongeacht jouw eigen mening hierover. Het kan dan zijn dat de leerling er totaal geen problemen mee heeft (het douchen), maar het kan ook zo zijn dat een leerling daar afwijzend op reageert. Op zulke momenten probeer ik in het gesprek de leerling te laten merken dat ik hem begrijp door aan te geven wat hij niet leuk vindt met het bijbehorende gevoel. Bijvoorbeeld: 'Ik begrijp dat je het niet fijn vindt om na de les te douchen zonder kleding,

omdat jij het liefst niet bloot bent waar mensen bij zijn, daar voel jij je onprettig bij, klopt dat?' Wat de leerkracht met de leerlinginformatie doet, hangt af van zijn visie, de visie van de school, de grenzen van het kind en de ouders. De leerkracht geeft in ieder geval wel aan dat hij het gedrag van het kind begrijpt. Persoonlijk kies ik er het liefst voor om te zoeken naar creatieve oplossingen die zowel de criteria van de school als die van de leerling tegemoet kunnen komen. Mijn motto is: het één hoeft het ander niet uit te sluiten. Een voorbeeld is de leerling die het vervelend vindt om bloot te douchen. Je kunt hem dan laten douchen in zijn ondergoed of de leerling vijf minuten voor het einde van de les laten douchen, enzovoort. Dit zijn slechts enkele voorbeelden. Vaak helpt het ook om een gesprek te voeren met ouders over zulke onderwerpen om een beter beeld te krijgen van de referentiekaders van het kind, omdat kinderen het soms lastiger vinden om uit te leggen waarom ze iets vinden. Zeker op jonge leeftijd (4 tot 6 jaar) is dit vaak het geval.

Rolmodel & helden

In verschillende culturen hebben bekende persoonlijkheden, zoals de welbekende voetballers Messi en Ronaldo een andere positie dan in de Nederlandse cultuur. In sommige culturen worden dergelijke figuren beschouwd als ware helden. Kinderen uit deze culturen kunnen dus veel gevoeliger zijn voor rolmodellen en helden die uitblinken in bepaalde gebieden. Daar valt wat te winnen voor de leerkracht die voor een dergelijke groep staat. Hij kan namelijk door zijn manier van lesgeven en zijn vaardigheden het respect van de leerlingen verdienen en dan is er de mogelijkheid dat ze meer voor de leerkracht doen, omdat ze naar hem opkijken. Zo kan het helpen om een spectaculaire bewegingsvaardigheid te tonen tijdens de gymles. Of door zelf mee te doen met bepaalde vormen, zoals het stoeien, hardlopen enzovoort. Kijk wel uit met het verslaan van de leerlingen waar iedereen naar kijkt, dit kan namelijk geïnterpreteerd worden als openlijke vernede-

FOTO: HANS DIJKHOFF

Tijdens de verkiezing van de Sportiefste school

ring en dan ga je jouw doel voorbij. Je moet dus van tevoren door leerlingen beter te leren kennen, weten wie het meest gevoelig zijn voor status en positie binnen de groep. Het beste is dus het laten zien wat je kunt aan de leerlingen zonder dat de hele groep ziet dat je de ander verslaat.

Als het aankomt op het lesgeven dan is dat vooral een leerkracht die standvastig, duidelijk, concreet en zeer rechtvaardig is. Zo blijkt uit het onderzoek van Hofstede & Hofstede (2007) dat mensen van een andere cultuur zich sneller bedreigd voelen in onzekere of onbekende situaties. Het is dus van belang om een strakke duidelijke structuur te hebben, waardoor de leerlingen weten waar ze aan toe zijn. Ze moeten dus weten wat er van ze verwacht wordt zodra ze de kleedkamer uit komen, hoe ze zich dienen te gedragen tijdens de uitleg, hoe er wordt omgegaan met meningsverschillen onderling enzovoort.

Regels

De regels probeer ik vaak duidelijk te maken door een puntensysteem, waarbij de leerlingen worden beloond voor het gedrag dat jij, als docent, graag ziet. Dit wordt duidelijk en eerlijk bijgehouden en uiteindelijk kunnen leerlingen na een hoeveelheid behaalde punten een keer een les kiezen of iets dergelijks. Maar enkel het competitie-element is vaak al voldoende. De leerlingen kunnen een grote drang hebben om zich te bewijzen, vooral in activiteiten zoals bewegen. De leerlingen zijn over

het algemeen zwakker in taal en blinken vaak niet uit in de klas (tip: laat zoveel mogelijk zien tijdens de uitleg en praat minder). Sportief gezien blinken deze kinderen vaak wel uit door hun atletische bouw en hun talent. Door middel van sport kunnen ze dus bewijzen dat ze ergens goed in zijn. De emotionele lading is daardoor wat groter. Daarnaast zijn ze ook extra gevoelig voor status binnen de groep.

Status en positie

De kinderen zijn ook zeer gevoelig voor status binnen de groep. Soms hebben ze het beeld dat het zijn van de baas het hoogst haalbare doel is. Deze kinderen zijn bereid om veel te doen om deze positie te verkrijgen, denk hierbij aan fysieke en verbale vechtpartijen. Dit kan zorgen voor wat negativiteit binnen de les, wat soms haast onvermijdelijk is om het gedrag te stoppen. Soms kun je er echter bovenuit stijgen als leerkracht en de behoefte en positie van de leerling gebruiken tijdens je les. Zeker als het een nieuwe groep is, kan dat zorgen voor een vloeiende start en meer invloed voor jou als leerkracht.

Zoals eerder aangegeven spreek ik de leerlingen altijd aan het begin van het schooljaar en in dat gesprek en tijdens het spel dat individueel gespeeld wordt kun je vaak zien welke leerlingen streven naar macht/status/positie binnen de groep. Deze leerlingen krijgen van mij een verantwoordelijkheidsrol die enkel tussen de leerling en mij als docent geldt. De rol is dat ze in een les met meerdere vakken de leiding nemen over een vak en ervoor zorgen dat volgens mijn regels het vak loopt zoals beoogd. Het voordeel hierbij is dat in de behoefte van de leerling wordt voorzien. De klasgenoten kijken op naar deze leerling en zullen vaak ook luisteren naar hem of haar, en... het gaat niet in tegen mijn eigen regels. De kans is groot dat de les dan loopt zoals jij dat wilt, wat de leerlingen ook een veiliger gevoel geeft. Dit is naar mijn mening een positievere benadering. Dan kun je ook meer invloed hebben op de groep, omdat jouw regels worden gehandhaafd. Vervolgens kun je in de loop van de tijd aan de 'baasjes' uitleggen dat het niet altijd draait om het nemen van de leiding of andere lessen die je de kinderen mee wilt geven. Het belangrijkste is dus het creëren van het vertrouwensband in het begin. Uiteindelijk is het belangrijk om bovenal nuchter te blijven. We zijn allemaal mensen en er hoeven geen grote aanpassingen gemaakt te worden. Het zijn vooral de details die het verschil kunnen maken. ◀

De kinderen zijn zeer gevoelig voor **status**